

دوبله با لهجه اقوام ایرانی

همه ما از دوران کودکی و برنامه‌هایی که در آن زمان دیده‌ایم، خاطرات شیرین و خوشی داریم. انیمیشن‌هایی که به واسطه آنها معنای زندگی را فهمیدیم.

جام جم آنلاین: همه ما از دوران کودکی و برنامه‌هایی که در آن زمان دیده‌ایم، خاطرات شیرین و خوشی داریم. انیمیشن‌هایی که به واسطه آنها معنای زندگی را فهمیدیم. با بچه‌های مدرسه آپ بزرگ شدیم و همیشه نگران تنهایی‌های زنبور عسل بودیم. به هر حال تمام برنامه‌هایی که در آن دوران دیدیم، جزو شیرین‌ترین خاطرات زندگی‌مان هستند. به غیر از جذابیت انیمیشن‌ها و شخصیت‌هایی آن، دوبله خوب آنها نیز در ذهن‌مان باقی مانده‌اند.

برای مثال صدای منوچهر والی‌زاده که به جای لوك خوش‌شانس حرف می‌زد یا تورج نصر که به جای شیپورچی در کارتون پسر شجاع حرف می‌زد را هیچ‌گاه فراموش نمی‌کنیم. دوبله هنری است که تنها به صدای صداییشه برنمی‌گردد؛ بلکه به هنر و خلاقیت فرد دوبلور نیز ارتباط دارد.

یک صداییشه بازیگری است که باید با صدایش نقش‌آفرینی کند و به ارتباطی صمیمانه با مخاطبش برسد.

امروزه به واسطه شبکه‌های متعدد تلویزیونی، شاهد پخش برنامه‌های متنوع انیمیشنی نیز هستیم. در سال‌های اخیر انیمیشن‌های داخلی نسبت به گذشته متنوع‌تر و بیشتر شده‌اند و مرکز صبا نیز در این زمینه نقش و سهم پررنگی داشته است، اما یکی از مولفه‌هایی که در کیفیت نهایی این کارها و میزان ارتباطشان با مخاطب نقش زیادی دارد شیوه دوبله آنهاست. برای مثال دوبله خیلی از این انیمیشن‌ها با زبان امروزی یا همان گویش نسل سومی است. این مساله خیلی به ذائقه دوبلوران قدیمی خوش نیامده است. آنها درباره دوبله‌های جدید نظرات متفاوتی دارند. برای همین به سراغ تعدادی از دوبلوران امروزی و قدیمی رفتیم تا نظر آنها را در این مورد جویا شویم.

می‌توان تغییر را پذیرفت

شوکت حجت یکی از باسابقه‌ترین دوبلورها در زمینه دوبله کارهای کودک است. وی در ابتدا در پاسخ به این سوال که تا چه حد با دوبله انیمیشن‌های داخلی آن هم با شیوه‌ای نو، موافق است می‌گوید: به نظرم هر اقدامی درست یا غلط اگر تداوم پیدا کند نهادینه و به یک اصل تبدیل می‌شود، بخصوص اگر از طریق رسانه اتفاق بیفتد. من در ابتدا با استفاده از گویش‌های محلی در انیمیشن‌های داخلی مخالف بودم، اما وقتی در دوبله انیمیشن «شکرستان»¹⁷¹ از این شیوه استفاده کردم کمی نظرم تغییر کرد. به نظر من اگر هر چیزی سر جای خودش قرار بگیرد قطعاً موفق خواهد شد.

مدیر دوبلاژ انیمیشن شکرستان در ارتباط با این سوال که تا چه حد با ورود ضرب‌المثل‌ها در کارهای انیمیشن موافق هستید؟ می‌گوید: به نظرم اتفاق خوبی از این نظر در کارهای ایرانی افتاده است و اگر به درستی تکرار شوند، در ذهن‌ها باقی خواهند ماند. ما آثار ادبی زیادی داریم و وظیفه ما است که از راه‌های مختلف، این گنج‌های پارسی را به نسل‌های امروز و آینده انتقال دهیم. شوکت حجت در پاسخ به این سوال که تا چه حد بداهه‌پردازی در این‌گونه کارها نقش دارد؟ می‌گوید: بداهه‌گویی یکی از ارکان جداناپذیر کار دوبله است. البته در آثار انیمیشن این مساله نقش پررنگ‌تری دارد.

کودکان برایم ارزش زیادی دارند

مهوش افشاری یکی از قدیمی‌ترین افرادی است که در زمینه دوبله انیمیشن فعالیت می‌کند. او در پاسخ به این سوال که دوبله تا چه حدودی در موفقیت یک انیمیشن تاثیر می‌گذارد، می‌گوید: بستگی به مدیر دوبلاژ دارد و همین‌طور امکانات موجود. برای نمونه خیلی از انیمیشن‌های خارجی توسط بهترین بازیگران هالیوود دوبله می‌شود که این موضوع یکی از امتیازات بزرگ کارهای خارجی است.

وی در ادامه می‌گوید: مدیر دوبلاژ باید در ابتدا بررسی کند که چه صدایی مناسب چه شخصیتی است تا کار یکدست و مورد قبول واقع شود.

مدیر دوبلاژ سریال «آن شرلی»¹⁷¹ در مورد زبان محاوره‌ها و ورود آن به انیمیشن‌ها می‌گوید: چند سالی است که این مساله بخصوص در آثاری که وارد شبکه نمایش خانگی می‌شوند باب شده و وزارت ارشاد هم واکنش خاصی نشان نداده. در صورتی که در

طول 40 سال فعالیت در این زمینه، همیشه در یک چارچوب خاص کار کردم. کودکان برای من بسیار اهمیت دارند و برای همین معتقدم نباید با هر لحن و گویشی با آنها صحبت کنیم. چون به مرور زمان این نوع صحبت کردن جا می‌افتد و قطعاً بعد با مشکلات فراوانی روبه‌رو خواهیم شد.

افشاری معتقد است زبان فارسی آنقدر شیرین و خاص است که دیگر نیازی به پیچیده حرف زدن یا اضافه کردن واژگان خاص به آن نیست. وی می‌افزاید: دوبله انیمیشن‌های جدید، بسیار به زبان فارسی لطمه وارد کرده است و لودگی‌ای که در این شیوه دوبله وجود دارد، کم‌کم جای خود را در فرهنگ ما باز کرده است. به نظرم باید صداوسیما و مسوولان شبکه نمایش خانگی، فکری برای این موضوع بکنند و نگذارند بیش از این دچار خسران شویم. وی، انیمیشن «#171;برزنامه» را برای مرکز صبا دوبله کرده که در ارتباط با قصه‌های شاهنامه است.

خاطره‌سازی برای نسل فردا

سعید شیخ‌زاده، یکی از دوبلورهای جوانی است که علاوه بر این کار، تجربه بازیگری و اجرا نیز دارد. وی در مورد تفاوت دوبله انیمیشن‌های داخلی و خارجی می‌گوید: معمولاً در انیمیشن‌های داخلی، دوبلورها با لهجه‌های خاصی صحبت می‌کنند که این مساله جذابیت کار را زیاد می‌کند. در صورتی که در انیمیشن‌های خارجی هم سرعت کار بالاست و هم نمی‌شود از لهجه در آنها استفاده کرد. وی در مورد این که چرا شیوه‌های جدید دوبله چندان مورد توجه دوبلورهای قدیمی قرار نمی‌گیرد، می‌گوید: چون آنها پایبند زبان معیار هستند، اما باید بپذیریم که دنیا تغییر کرده است و مخاطب امروز با زبان محاوره راحت‌تر و بهتر ارتباط برقرار می‌کند.

شوکت حجت: من در ابتدا با استفاده از گویش‌های محلی در انیمیشن‌های داخلی مخالف بودم، اما وقتی در دوبله انیمیشن «#171;شکرستان» از این شیوه استفاده کردم کمی نظرم تغییر کرد. به نظر من اگر هر چیزی سر جای خودش قرار بگیرد قطعاً موفق خواهد شد

شیخ‌زاده در پاسخ به این سوال که آیا استفاده از لهجه در سال‌های آینده هم می‌تواند مثل امروز برای مخاطب جذاب باشد یا خیر می‌گوید: حتماً این جذابیت در آینده نیز وجود خواهد داشت. چون کشور ما بیشتر از 50 - 40 نوع لهجه دارد که همه آنها شیرین و جذاب هستند. به هر حال این لهجه‌ها سرمایه‌هایی هستند که باید قدرشان را بدانیم.

گوینده مجموعه شکرستان در پاسخ به این سوال که آیا نسل امروز مانند نسل گذشته انیمیشن‌هایی را که می‌بینند در خاطره خود حفظ می‌کنند یا خیر می‌گوید: در حال حاضر انیمیشن‌ها پیشرفت خوبی داشته‌اند و باید منتظر اتفاقات بهتر نیز باشیم. ما با تمام عشقمان برای بچه‌های امروز کار می‌کنیم تا بتوانیم خاطرات نسل آینده را رقم بزنیم.

طنز کارهای داخلی بیشتر است

علیرضا رئیسی، مدیر انجمن گویندگان جوان است و از جمله افرادی است که موج تازه‌ای را در کار دوبلاژ پدید آورده است. او در پاسخ این سوال که دوبله یک انیمیشن داخلی با یک کار خارجی چقدر تفاوت دارد؟ می‌گوید: اینها در نوع موسیقی و گفتار با یکدیگر متفاوتند. در کارهای داخلی ما باید فرهنگسازی کنیم و لهجه‌های بومی خود را فراموش نکنیم. در صورتی که در کارهای خارجی خیلی نمی‌توانیم از این روش استفاده کنیم. مثلاً در یک کار داخلی، می‌توانیم بگوییم: بیا آبگوشت بزباش بخوریم ولی در یک انیمیشن خارجی این امکان وجود ندارد و فضای کار محدودتر است.

رئیس معتقد است طنز یک کار داخلی، به مراتب پررنگ‌تر از یک کار خارجی است. وی در این باره می‌گوید به دلیل وجود فرهنگ‌های مختلف، دست ما برای خلق فضای شادتر، بازتر است.

وی در مورد مشکلات کار دوبله انیمیشن می‌گوید دوبله انیمیشن‌های داخلی به مراتب سخت‌تر از یک انیمیشن خارجی است. چون کارگردان انیمیشن داخلی با ما در ارتباط است و به همین دلیل سلیقه او نیز در کار اعمال می‌شود در نتیجه دست مدیر دوبلاژ بسته است و خیلی نمی‌تواند در آن دخل و تصرف کند. وی در مورد بهره‌گیری از ضرب‌المثل‌ها و گویش‌های مختلف در انیمیشن‌های داخلی می‌گوید: استفاده از لهجه همچون راه رفتن روی لبه تیغ است و باید آگاهانه و درست از آن استفاده کنیم، چون اگر به مسیر خطا برویم با مشکلات زیادی مواجه خواهیم شد. اما به هر حال کودکان به عنوان مخاطبان اصلی انیمیشن باید با ضرب‌المثل‌های ایرانی آشنا شوند، چراکه این مثل‌ها بخشی از ادبیات فارسی ما هستند. وی در مورد مجموعه شکرستان که با موفقیت خوبی مواجه شده است می‌گوید: به نظرم این کار یک کار فولکلوریک و بومی است و دوبله آن به خوبی انجام شده و همه چیز سر جای خودش قرار گرفته است.

رئیس در حال حاضر دوبله انیمیشن مامل و سریال شکرستان را به عهده دارد.

خندانن به هر قيمتي

تورج نصر حدود 40 سال است که در زمينه دوتله انيميشن مشغول به فعاليت است. او در مورد اثرات دوتله کارهاي انيميشني روي کودکان مي‌گويد: طبيعتا کودکان شخصيت‌هاي انيميشني را به واسطه صداپيشه‌اش مي‌شناسند، بنابراین دوتله نقش مهمي در ارتباط برقرارکردن يك اثر انيميشني با کودکان دارد.

نصر همچنين در پاسخ به اين سوال که استفاده از گويش‌هاي محلي در کارهاي داخلي چقدر خوب يا بد است، مي‌گويد: استفاده از گويش‌ها خوب است به شرط آن که آنها را به سخره نگريريم. متاسفانه در حال حاضر برخي از کارهاي خارج از سازمان صدا و سيما، از كيفيت خوبي برخوردار نيستند و دوتله‌ها از هر تمهيدي براي بامزه‌ترشدن کار استفاده مي‌کنند که به نظر من اين روش درست نيست و مسوولان بهتر است نظارت بيشتري در اين مورد داشته باشند.

دوتله شخصيت «شيبورچي» در کارتون پسرشجاع در مورد ترجمه يك کار خارجي مي‌گويد: ترجمه يك انيميشن خارجي هرگز کار راحتی نيست و مدير دوتله‌ها نيز بايد طوري از آن استفاده کند که خيلي از فضاي زبان فارسي دور نباشد.

او در پايان مي‌گويد: به نظر من نبايد به هر قيمتي مخاطب را بخندانيم، به خصوص مخاطب کودک را که صادقانه با ما روبه‌رو مي‌شود.

محبوبه رياستي / جام جم